

**ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТУСА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Вікова психологія»**

Кількість кредитів ЄКТС	7 кредитів ЄКТС
Період викладання	2025-2026 н.р. 1, 2 семестр
Рівень вищої освіти	перший
Спеціальність	С4 Психологія
Освітня програма	Психологія
Викладач	Короцінська Ю. А., старший викладач кафедри загальної та соціальної психології
Профайл викладача(ів) курсу	https://psy.donnu.edu.ua/koroczinska-yuliya-anatoliyivna/ https://scholar.google.com/citations?user=yWVfHaIAAAAJ&hl=en (Google Scholar) https://orcid.org/0000-0002-7273-3962 (ORCID)
Доступ до матеріалів курсу	https://dnu.sharepoint.com/portals/
Контактна інформація	e-mail: ju.korotsinska@donnu.edu.ua

Анотація дисципліни

Дисципліна «Вікова психологія» призначена для створення цілісного уявлення про психічний розвиток особистості в процесі онтогенезу та психологічні особливості кожного вікового періоду від народження до старості. Дисципліна розкриває суть формування психіки особистості, перебігу вікових криз та стабільних періодів розвитку, дає уявлення про розвиток психічних процесів, соціалізації, різних видів діяльності, зокрема, навчальної.

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування уявлень про загальні закономірності і механізми розвитку психіки на різних етапах онтогенезу; про зміни, що відбуваються в структурі особистості; про взаємозв'язок і взаємовплив біологічного, соціального і психічного; про психологічні закономірності процесів навчання та виховання.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК13. Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні та психокорекційні заходи, спрямовані на збереження і відновлення психічного здоров'я.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Організація та оцінювання навчання

Тижде нь/ дата / години	Тема	Форма проведенн я заняття *	Завдання, години**	Термін викона ння (дата і час)	Мах кількіст ь балів
1 семестр					
1 /дата/ 2	Тема. Вікова психологія як наука	лекція	Вхідний контроль		
1/дата/ 2	Тема. Основні методи дослідження у віковій психології.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
2/дата/ 2	Тема. Основні етапи розвитку вікової психології як науки.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
3/дата/ 2	Тема. Поняття про розвиток. Кількісні та якісні зміни. Закони розвитку.	лекція	Усне опитування		
3/дата/ 2	Тема. Розвиток як структурне перетворення. Етапи розвитку згідно теорій розвитку особистості.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
4/дата/ 2	Тема. Підходи до періодизації. Проблема вікової періодизації в історії вікової психології.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
5/дата/ 2	Тема. Теорії психічного розвитку особистості	лекція	Усне опитування		
5/дата/ 2	Тема. Класифікація теорій розвитку особистості	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден	4

				ь	
6/дата/ 2	Тема. Погляд на особистість та її рушійні сили розвитку в розрізі психологічних теорій.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
6/ 5 годин	Теорії психічного розвитку людини.	<i>Самостійна робота</i>	Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань для самостійної роботи	1 тижден ь	6
7/дата/ 2	Тема. Основні категорії вікової психології: вікові кризи, провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку, сензитивний період.	лекція	Усне опитування	1 тижден ь	
7/дата/ 2	Тема. Загальні характеристики вікових криз. Сензитивні періоди та їх роль в розвитку особистості	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
8/дата/ 2	Тема. Зв'язок провідної діяльності та соціальної ситуації розвитку з новоутвореннями віку	Практичне заняття	Виконання тестових завдань Модульний контроль	1 тижден ь	4+10
9/дата/ 2	Тема. Психофізіологічний розвиток зародка у пренатальному періоді.	лекція	Усне опитування		
9/дата/ 2	Тема. Етапи перинатального розвитку. Формування мозку та психіки в перинатальний період. Тератогени.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
10/дата / 2	Тема. Психоемоційний стан матері та його вплив на формування зародка. Період пологів. Бондінг.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
11/дата / 2	Тема. Психічний розвиток новонародженого	лекція	Усне опитування		
11/дата	Тема. Криза новонародженості.	Практичне	Виконання тестових завдань	1	4

/ 2	Психофізіологічні особливості новонароджених.	заняття		тижден ь	
12/дата / 2	Тема. Період новонародженості і його характеристика. Розвиток психіки новонародженого.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
13/дата / 2	Тема. Психічний розвиток немовляти	лекція	Усне опитування		
13/дата / 2	Тема. Розвиток мовлення немовляти	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
14/ 2 години	Тема. Діагностика дитини немовлячого періоду	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
15/дата / 2	Тема. Психологічні особливості дитини раннього віку	лекція	Усне опитування		
15/дата / 2	Тема. Розвиток пізнавальної сфери у ранньому дитинстві	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
16/дата / 2	Тема. Розвиток мовлення у ранньому дитинстві	Практичне заняття	Виконання тестових завдань	1 тижден ь	4
17/ 2 годин	Тема. Психологічні особливості дитини раннього віку	лекція	Усне опитування		
17/дата / 2	Тема. Криза трьох років, її значення у психічному розвитку. Діагностика дитини раннього віку. Критерії нормотипового розвитку.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань Модульний контроль	1 тижден ь	4+10
17/дата	Класичні експерименти з вікової психології	<i>Самостійн</i>	Підготовка до практичного заняття.	1	6

/ 4		<i>а робота</i>	Виконання завдань для самостійної роботи	тижден ь	
					100б.
2 семестр					
1/дата/ 2	Тема. Психічний розвиток у дошкільному дитинстві	лекція	Усне опитування		
1/дата/ 2	Тема. Загальна характеристика пізнавального та когнітивного розвитку дитини дошкільного віку	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
2/дата/ 2	Тема. Гра як провідна діяльність дитини дошкільного віку	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
3/дата/ 2	Тема. Проблема готовності до шкільного навчання	лекція	Усне опитування		
3/дата/ 2	Тема. Види готовності до шкільного навчання. Діагностика готовності до шкільного навчання	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
4/дата/ 2	Тема. Психологічні та психофізіологічні причини дезадаптації першокласників.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
5/дата/ 2	Тема. Психічний розвиток дитини у молодшому шкільному віці	лекція	Усне опитування		
5/дата/ 2	Тема. Загальна характеристика розвитку молодшого школяра	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
6/дата/ 2	Тема. Навчальна діяльність як провідна діяльність молодшого школяра	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
7/дата/ 2	Тема. Особливості розвитку психіки у підлітковому віці	лекція	Усне опитування		
7/дата/ 2	Тема. Психологічні особливості особистості підлітка.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2

8/дата/ 2	Тема. Психологічні особливості особистості підлітка.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань Модульний контроль		2+10
8/дата/ 5	Профілактика булінгу в учнівському середовищі	<i>Самостійна робота</i>	Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань для самостійної роботи		3
9/дата/ 2	Тема. Особливості розвитку психіки у юнацькому віці	лекція	Усне опитування		
9/дата/ 2	Тема. Психологічні особливості особистості підлітка.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
10/дата / 2	Тема. Особливості розвитку психіки в юнацькому віці	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
11/дата / 2	Тема. Психічний розвиток у період ранньої дорослості	лекція	Усне опитування		
11/дата / 2	Тема. Закономірності психічного розвитку в ранньому дорослому віці. Криза 30 років	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
12/дата / 2	Тема. Завдання віку ранньої дорослості	Практичне заняття	Виконання тестових завдань, аналіз практичних ситуацій		2
13/дата / 2	Тема. Психічний розвиток у період середньої дорослості	лекція	Усне опитування		
13/дата / 2	Тема. Закономірності психічного розвитку в період середньої дорослості. Криза середини життя	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2
14/дата / 2	Тема. Завдання віку середньої дорослості	Практичне заняття	Виконання тестових завдань, аналіз практичних ситуацій		2
15/дата / 2	Тема. Особливості розвитку людини в період пізньої дорослості	лекція	Усне опитування		
15/дата /2	Тема. Особливості розвитку людини в період пізньої дорослості. Завдання віку	Практичне заняття	Виконання тестових завдань		2

	пізньої дорослості.				
16/дата / 2	Тема. Геронтопсихологія. Ставлення до старості. Вмирання і смерть.	Практичне заняття	Виконання тестових завдань Модульний контроль		2+10
17дата/ 2	ІНТЗ	Практичне заняття	Захист індивідуальних творчих завдань		40
17/дата / 5	Нормативні кризи в онтогенезі людини	<i>Самостійна робота</i>	Підготовка до практичного заняття. Виконання завдань для самостійної роботи		3
					100 б.

Критерії оцінювання: 1 семестр (залік)

Оцінка у 1 семестрі розраховується зі 100 балів, з них 100 балів складає поточний контроль. Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться в письмовій та усній формах на кожному практичному занятті у формі опитування, виконання практичних та тестових завдань. Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Модульний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами письмових завдань для модульного контролю.

Здобувач вищої освіти отримує **100 балів** протягом **1 семестру** за: роботу на практичних заняттях (17 практичних x 4 бали=68б.); виконання самостійної роботи (12 б.); модульна контрольна робота (2x10 б.=20 б.).

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та виконання тестових завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом захисту на останньому практичному занятті в кінці кожного модуля.

Модульний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання здобувачами письмових тестових завдань.

Пропущені лекції здобувач самостійно опрацьовує, використовуючи рекомендовану літературу. За умов невчасного або неналежного виконання запропонованого виду робіт на практичних заняттях здобувач може виконати завдання наново, але не пізніше, ніж до останнього практичного заняття за розкладом. Виконання не усіх завдань з теми зменшує оцінку відповідно до запланованої кількості завдань.

Всі завдання з практичних робіт мають бути виконані своєчасно та захищені на практичному занятті за розкладом, за невчасну здачу практичних робіт кількість балів за кожен тему буде зменшено на 25%.

Пропущені практичні заняття здобувач може відпрацювати у години консультацій за розкладом, але не пізніше, ніж до останнього практичного заняття.

Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно, або за допомогою Outlook.

Оцінка за практичну роботу не зараховується, якщо здобувач не дотримався норм академічної доброчесності: несамостійне виконання завдань, плагіат, використання недостовірних джерел, недотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права.

Під час проведення модульних контрольних робіт заборонено використовувати мобільні пристрої та інші технічні засоби, окрім власного конспекту з навчальної дисципліни.

Методи оцінювання результатів навчання

1. Модульний контроль проводиться у вигляді тестових завдань.

2. Поточний контроль здійснюється у формі:

- тестових завдань до теми;
- усне опитування на практичному занятті
- індивідуальне творче завдання у вигляді презентації

Критерії оцінювання тестових завдань до модульної контрольної роботи

Бали Критерії оцінювання

5	90-100 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
4	89 - 75% правильних відповідей від загальної кількості завдань
3	74-60 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
2	59- 40 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
1	39 - 20% правильних відповідей від загальної кількості завдань
0	19 - 0% правильних відповідей від загальної кількості завдань

Критерії оцінювання тестових завдань на практичному занятті

Бали Критерії оцінювання

5	90-100 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
4	70-89 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
3	50-69 % правильних відповідей від загальної кількості завдань
2	40-49% правильних відповідей від загальної кількості завдань
1	20-39% правильних відповідей від загальної кількості завдань
0	0-19% правильних відповідей від загальної кількості завдань

Критерії оцінювання індивідуальних творчих робіт у вигляді презентацій

Бали Критерії оцінювання

0-2	розкрито зміст представленої теми
0-1	визначена структура презентації
0-2	наявність логічного зв'язку викладеної інформації
0-2	перелік джерел не менше 3 за останні 10 років
0-1	наявність кольорових, шрифтових рішень
0-2	презентація включає до 15 слайдів основної частини
0-1	захист презентації вчасно
0-2	наявність графічних зображень
0-2	повна відповідь на питання під час захисту презентації
0-2	вільне володіння теоретичним матеріалом з підготовленого

питання

0-2 обсяг та глибина знань за темою

0-1 уміння і навички використання комп'ютерних технологій.

Використання спецефектів (анімація, звук, графіка)

Всього 20б.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Високий (5 балів): уміння чітко виявляти проблеми, ґрунтовні оригінальні пропозиції щодо вирішення проблемної ситуації, заданої у кейсі, високу спроможність застосування здобутих теоретичних знань з дисципліни у практичних ситуаціях, використання цікавого додаткового фактичного матеріалу, уміння логічно, послідовно викладати своє бачення у процесі обговорення, здатність якісно подавати свою позицію у різних формах (наприклад, у вигляді презентації).

Середній (4 балів): уміння чітко виявляти проблеми, наявні пропозиції щодо вирішення проблемної ситуації, заданої у кейсі, наявність у відповіді теоретичних знань з дисципліни у практичних ситуаціях, уміння викладати власне бачення у процесі обговорення, результат виконання поданий у заданій формі.

Достатній (3 бали): пропозиції, що частково вирішують проблемну ситуацію, задану у кейсі, присутність у відповіді теоретичних знань з дисципліни, але допущені суттєві недоліки щодо обґрунтування позиції, мови викладу, форм подання.

Низький (від 0 до 2 балів): пропозиції, що або взагалі не мають стосунку до вирішення проблеми або частково вирішують проблемну ситуацію, задану у кейсі, слабка присутність у відповіді теоретичних знань з дисципліни, допущені суттєві недоліки щодо обґрунтування позиції, що ставлять її під сумнів, мова викладу та форми подання лише частково відповідають професійному рівню або взагалі не відповідають.

Теми індивідуальних робіт 1 семестр

1. Методи вивчення психіки у віковій психології.
2. Становлення вікової психології як самостійної галузі психологічної науки.
3. Основні теоретичні та практичні проблеми вікової психології.
4. Розвиток як структурне перетворення у віковій психології.
5. Основні кризи розвитку людини у віковій психології.
6. Ідеї вікової мінливості психіки в працях учених XVII–XVIII ст.
7. Історія розвитку вікової психології у XIX ст.
8. Оформлення та розвиток вікової психології у XX ст.
9. Розвиток вікової психології в Україні.
10. Біологізаторський підхід до розвитку психіки у віковій психології.
11. Теорія психічного розвитку К. Бюлера.
12. Погляди Х. Вернера щодо розвитку людини в віковій психології.
13. Теорія рекапітуляції С. Хола щодо психічного розвитку.
14. Теорія дозрівання А. Гезелла у віковій психології.
15. Теорія конвергенції двох факторів В. Штерна в віковій психології.
16. Біхевіоральні теорії щодо психічного розвитку дитини.
17. Психоаналітичні теорії психічного розвитку дитини: погляди З.Фрейда у віковій психології.
18. Когнітивний напрямок психічного розвитку у віковій психології.

19. Культурно-історична концепція Л. С. Виготського.
20. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини.
21. Критерії вікової періодизації психічного розвитку людини.
22. Періодизація розвитку Д.Б. Ельконіна у віковій психології.
23. Побудова періодів і стадій розвитку В.І. Слободчикова.
24. Періодизація розвитку особистості Е. Ериксона.
25. Вплив соціальної ситуації розвитку на процес проходження критичних періодів в онтогенезі.
26. Поняття провідної діяльності, її значення для становлення психіки дитини у віковій психології.

Оцінювання результатів навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що впроваджені в університеті. Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання.

Критерії оцінювання: 2 семестр (екзамен)

Оцінка розраховується зі 100 балів, з них 60 балів складає поточний контроль та підсумковий контроль – 40 балів у семестрі.

Оцінка у **2 семестрі** розраховується зі 100 балів, з них **60 балів** складає поточний контроль та підсумковий контроль (індивідуальне творче завдання або екзамен) – **40 балів**.

Здобувач вищої освіти отримує 60 балів протягом семестру за: роботу на практичних заняттях (17 практичних x 2бали=34 б.); виконання самостійної роботи (6 б.); модульна контрольна робота (20 б.)

Підсумковий контроль від 0 до 40 балів (творче завдання / екзамен): наукова робота здобувача вищої освіти з дисципліни (участь у наукових семінарах, круглих столах, конференціях тощо (від 0 балів до 20 балів); виконання індивідуального творчого завдання (від 0 балів до 20 балів); проведення спостереження за схемою та оформлення звіту у вигляді презентації (від 0 балів до 20 балів).

Теми індивідуальних творчих завдань 2 семестр

1. Вікові особливості пізнавальної сфери немовля.
2. Вікові характеристики моторних навичок та умінь у ранньому дитинстві.
3. Вікові особливості розвитку мови дитини в ранньому віці.
4. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
5. Вікові особливості пам'яті, уваги та уваги у пізньому дитинстві.
6. Вікові особливості мовленнєвого розвитку у пізньому дитинстві.
7. Проблема готовності до шкільного навчання у віковій психології.
8. Вікові особливості уваги та пам'яті молодшого школяра.
9. Вікові анатомо-фізіологічні зміни підлітка.
10. Криза підліткового періоду: симптоми, шляхи подолання.

11. Підлітки у соціальному середовищі: стосунки з батьками і ровесниками.
12. Вікові особливості емоційно-вольової сфери підлітків.
13. Пізнавальна сфера підлітків: сприймання, пам'ять, увага.
14. Закономірності психічного розвитку та формування особистості у юнацькому віці.
15. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
16. Фізичний і когнітивний розвиток в ранній дорослості.
17. Вікові особливості інтелекту, мислення, пам'яті, уваги у ранній дорослості.
18. Основні соціальні завдання ранньої дорослості.
19. Криза середини життя: симптоми, шляхи подолання.
20. Психосоціальний розвиток у середній дорослості.
21. Фізичний і когнітивний розвиток в пізній дорослості.
22. Загальна характеристика пізнього періоду онтогенезу.
23. Психофізіологічні особливості людини у похилому віці.
24. Теорії старіння у віковій психології.
25. Когнітивний розвиток у похилому віці.
26. Емоційно-вольові зміни у похилому віці.
27. Криза літнього віку: симптоми, шляхи подолання.

Здобувач вищої освіти, який набрав протягом семестру суму балів більшу за 60, має можливість:

- не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку;
- складати іспит з метою підвищення свого рейтингу з певної навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти, який набрав протягом семестру менше за 60 балів, зобов'язаний складати іспит.

На екзамені студенти готуються та відповідають за екзаменаційним білетом, який має два питання теоретичного характеру, третє питання складається з тестових завдань. Перше та друге завдання оцінюється у 15 балів за такими критеріями:

15-14 балів - повна відповідь, не менше 90% потрібної інформації (повне, безпомилкове розв'язування завдання);

13-10 балів - достатньо повна відповідь, не менше 75% потрібної інформації або незначні неточності (повне розв'язування завдання з незначними помилками);

9-5 балів - неповна відповідь, не менше 50% потрібної інформації та деякі помилки (завдання виконане з певними недоліками);

4-1 бал - відповідь містить менше 50% потрібної інформації, грубі помилки, студент не орієнтується у загальних термінах.

Третє питання – тестові завдання, оцінюються за кожну правильну відповідь 2б. , максимальна кількість балів 10б.

Система нарахування балів: бали за практичні заняття + бали за самостійну роботу + бали за модульну контрольну роботу+ бали за творче завдання.

Схема оцінювання результатів навчальних досягнень

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Аханова А. В. Вікова психологія в схемах та таблицях. Методичний посібник. Л.: ЛПК, 2019. 76 с.
2. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ЦУЛ, 2012. 424 с. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 432 с.
4. Короцінська Ю.А. Вікова психологія (змістовий модуль 2): методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання освітньої програми 053 Психологія, СО «Бакалавр». Вінниця, 2024. 40 с.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
6. Кушнір Ю. В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: навчальний посібник. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ Принт», 2020. 384 с.
7. Остополець І.Ю., Короцінська Ю.А. Вікова психологія (змістовий модуль 1): методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання освітньої програми 053 Психологія, СО «Бакалавр». Вінниця, 2022. 60 с.
8. Павелків Р. В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : Рек. МОНУ як навч. посіб. для студ. ВНЗ. К. : ЦУЛ, 2013. 296 с.
9. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. 360с.

10. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
11. Скрипченко О. В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Каравела, 2019. 400 с.
12. Терлецька Л. Г. Вікова психологія і психодіагностика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Слово, 2013. 606 с.

Допоміжна література

1. Долинська Л. В., Лисянська Т. М. Вікова психологія: Хрестоматія: навч. посіб. [2-ге вид.]. К.: Каравела, 2019. 488 с.
2. Короцінська Ю.А., Остополець І.Ю. Нейропсихологічні основи емоційної саморегуляції в підлітковому та юнацькому віці (Y.Korotsinska, I.Ostopolets Neuropsychological foudaitions of emotional self-regulation in teenage years and adolescent age). *Modern Approaches to ensuring sustainable development: collective monograph*. Katowice, 2023.
3. Короцінська Ю.А. Структурна модель емоційної саморегуляції в юнацькому віці. *Теорія і практика сучасної психології: збірник наукових праць. Класичний приватний університет*. 2020, №1, Т.2. С. 68-72.
4. Короцінська Ю.А. Технології розвитку емоційної саморегуляції в осіб юнацького віку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2020. Випуск 1 (11) С. 266–269.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2019. 124 с.
6. Кушнір Ю. В., Оверчук В. А. Статєво-вікові особливості прояву булінгу в підлітковому віці. *Збірник наукових праць психологічні науки Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: психологічні науки*. Гол.ред. О.Ф. Волобуєва. Хмельницький: видавництво НАДПСУ, 2018. №3(11). С.226-238.
7. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с.
8. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник. 4-ге вид., стер. Суми: Університетська книга, 2019. 352 с.
9. Поліщук В.М. Віковий кризовий розвиток людини від народження до дорослості. Київ: Університетська книга. 2020. 460с.
10. Пихтіна Н.П. Психологія дитяча в опорних схемах: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 45 с.
11. Сидоренко О.Б. Практикум з вікової та педагогічної психології: навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей з психологією. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 262 с.
12. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Бердянськ, БДПУ, 2016. 193 с.

13. Shportun, O., Korotsinska, Y., Kaplinskyi, V., Akimova, O., Kamenshchuk, T., & Tkachuk, I. (2024). Personality adaptation in young Ukrainians during the war. *Amazonia Investiga*, 13(84), 206-220. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.84.12.13>

Інформаційні ресурси в Internet

1. Бібліотека МДУ, Філатова, 16 - <http://msu.edu.ua/library/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

Викладач

Юлія КОРОЦІНСЬКА

В. о. завідувача кафедри

Наталія КОРОЛЬОВА

Гарант освітньої програми

Наталія КОРОЛЬОВА

Керівник спеціальності

Вікторія ОВЕРЧУК